

BUCA ESKİ CEZAEVİ ALANI KAMUNUNDUR: HAFIZA SİLİNEMEZ, KENT SUÇU İŞLENEMEZ

İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi gündemine, İller Bankası'nın talebi doğrultusunda, Buca Eski Cezaevi alanının bir bölümünü yapılaşmaya açmayı öngören bir imar planı değişikliği getirilmiştir. Kamuoyunda ve meslek çevrelerinde ciddi kaygılara yol açan bu girişim, alanın geleceğine ilişkin daha önce alınmış yargı kararları, yürürlükteki planlar ve oluşmuş toplumsal duyarlılıkla açık bir çelişki içermektedir. Bu basın açıklaması, söz konusu plan değişikliği girişimi nedeniyle yapılmaktadır.

Uzun yıllardır İzmir kamuoyunun gündeminde yer alan Buca Eski Cezaevi, 2022 yılı başında alelacele, hukuki dayanakları tartışmalı bir şekilde ve toplumsal mutabakat gözetilmeksizin yıkılmıştır. Yıkım sürecinde ve sonrasında alanın geleceğine ilişkin belirsizlikler giderilmemiş, kamuoyunun ve meslek örgütlerinin uyarıları dikkate alınmamıştır.

Unutulmamalıdır ki bu alan, yalnızca fiziksel bir mekân değildir. Buca Cezaevi; fikirleri nedeniyle tutuklanmış çok sayıda politik mahkûmun ve ailelerinin hayatlarında insan hakları açısından kabul edilemez uygulamalara tanıklık etmiş, toplumsal hafızada derin izler bırakmış bir alandır. Böylesi bir alanın hiçbir tartışma yürütülmeden yıkılması ve bugün salt mülkiyet ve maliyet tartışmaları üzerinden ele alınması, kentsel hafızanın yok sayılmasıdır.

Yıkım sonrası süreçte, alanın kamusal açık alan olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde güçlü bir toplumsal ve kurumsal irade ortaya çıkmış; bu doğrultuda açılan davalar sonucunda yüksek yoğunluklu yapılaşma öngören planlar yargı kararlarıyla iptal edilmiştir. Yargı kararları, alanın yapılaşmaya açılmasının şehircilik ilkeleri ve kamu yararıyla bağdaşmadığını açık biçimde ortaya koymuştur.

Bu süreçte İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından alanın tamamını kamusal alan olarak değerlendiren plan kararı, hem hukuki hem de toplumsal açıdan doğru ve yerinde bir karardır. Ancak geline aşamada, bu karardan vazgeçilerek, İller Bankası'nın talebi gerekçe gösterilerek, alanı yeniden yapılaşmaya açmayı öngören bir plan değişikliğinin gündeme getirilmesi, kurumsal iç tutarlılık ve kazanılmış yargı kararlarıyla açık bir çelişki oluşturmaktadır.

Kamu mülkiyetinde bulunan bir alanın, başka bir kamu kurumu tarafından kamusal hizmet amacıyla kullanılmasının söz konusu olduğu bir durumda; mülk sahibi kamu kurumunun bu kullanım için bedel talep etmesinin kamu yararıyla açıklanabilir hiçbir yönü bulunmamaktadır. Buna rağmen alanın ısrarla ekonomik bir değer ve rant unsuru olarak değerlendirilmesi kabul edilemezdir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de, oluşmuş güçlü toplumsal duyarlılığa, yargı kararlarına ve kendi plan kararına rağmen bu yaklaşımı kabullenmesi ya da sessiz kalması, kamu yararı açısından ciddi bir sorun teşkil etmektedir.

Yaklaşık 80.000 m² büyüklüğündeki bu alanın yapılaşmaya açılması durumunda;

- Buca ilçesinde hâlihazırda katlanılamaz düzeyde olan trafik yükü daha da artacak,
- Yüksek yapı ve nüfus yoğunluğu altyapı sorunlarını derinleştirecek,

- Kent parkı oluşturulabilecek nadir bir kamusal alan kalıcı biçimde kaybedilecek,
- Deprem riski yüksek bir kentte toplanma ve geçici barınma alanı olarak kullanılabilecek kritik bir alan ortadan kalkacaktır.

Tüm bu nedenlerle, Buca Eski Cezaevi alanının yapılaşmaya açılması, İzmir'in kent suçu karnesine yeni ve ağır bir suçun eklenmesi anlamına gelecektir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi olarak;

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ni, İller Bankası'nın talebi doğrultusunda alanı yapılaşmaya açmayı öngören plan değişikliği girişimini derhal geri çekmeye; yürürlükte bulunan ve alanın tamamını kamusal kullanım olarak tanımlayan plan kararına sahip çıkmaya davet ediyoruz.

Tüm kamu kurumlarını kamusal sorumlulukla hareket etmeye, kentsel hafızayı, kamu yararını ve kent güvenliğini yok sayan yaklaşımları terk etmeye çağırıyoruz. Kamusal alanlardan yoksun bırakılan, olası bir depremde can güvenliğini sağlayacak alanlara erişimde ciddi sorunlar yaşayacak tüm kentlileri, meslek örgütlerini ve kurumları, bu alanın kamusal alan olarak kalması için açık ve net bir tutum almaya davet ediyoruz.

Buca Eski Cezaevi alanında yürürlükte bulunan planlarda yer alan kamusal kullanım kararlarını kaldırarak alanı yapılaşmaya açmaya yönelik her türlü girişime karşı, mesleki ve kamusal sorumluluğumuz gereği tüm hukuki haklarımızı kullanacağımızı kamuoyuna saygıyla duyururuz.

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi